

Efterlängtd svensk lärobok i pediatrik

Tor Lindberg, Hugo Lagercrantz, red. **Barnmedicin**, 617 sidor. Lund: Studentlitteratur, 1999. Pris 804 kr. ISBN 91-44-0980-1.

Recensent: Lars Fohlin, överläkare, barn- och ungdomsmedicinska kliniken, Falu lasarett.

Sverige har fått en ny lärobok i barnmedicin. Den föregående rent svenska läroboken författades av Rosén von Rosenstein och kom ut för snart 250 år sedan, skriver professor em Rolf Zetterström i förordet.

Flera utmärkta utländska läroböcker finns och samarbetsprojektet »Nordisk lärobok i pediatrik» har fyllt en viktig uppgift. Behovet av en svensk lärobok är stort. Sverige har i många avseenden varit ett föregångsland beträffande hälso- och sjukvård för barn. Banbrytande pionjärsatser inom barnmedicin har gjorts i Sverige, som har en organisation som garanterar en jämn hälso- och sjukvård för våra barn. En lärobok som belyser vår inhemska situation är därför mycket efterlängtd.

Pedagogisk och lättläst

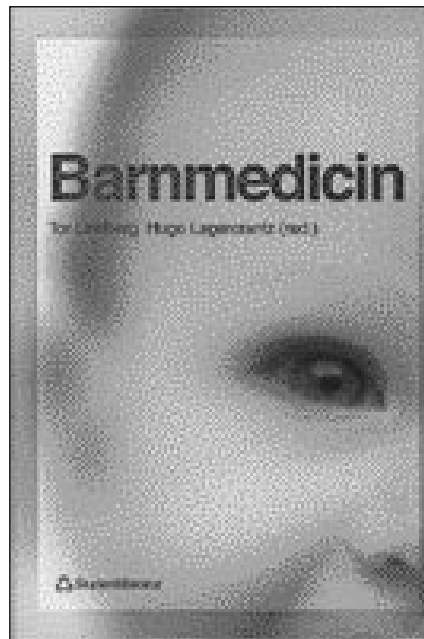
»Barnmedicin» omfattar 601 sidor plus register. Boken vänder sig främst till läkarstuderande, blivande allmänläkare och barnsjuksköterskor. 54 författare har medverkat i bokens 45 kapitel.

De olika kapitlen kan med fördel läsas separat, och trots närliggande ämnesområden förekommer få upprepningar.

Som helhet är boken lättläst med praktiska anvisningar ofta summerade i sammanfattnings- och faktarutor, en genomgripande bra layout med pedagogiska diagram och illustrationer.

Modern översikt

Bokens styrka är att den ger en bra och modern översikt av hälsosituationen i ett svenskt barnperspektiv. Barns rätt och integritet, barnen i gårdagens och dagens mångkulturella samhälle, de kroniskt sjuka och döende barnen,

specifika ämnesområden där information inte alltid är lättillgänglig, belyses utmärkt och ger en bra bakgrund i de olika kapitlen.

En ökad förekomst av neuropsykiatriska tillstånd och anmälda fall av misshandel och sexuella övergrepp beskrivs utifrån svensk samhällsbakgrund.

En utmärkt ingående översikt ges över den snabba utvecklingen inom genetik och dess framtida betydelse för sjukdomsbakgrund.

Utvecklingsfysiologi och specifika sjukdomskapitel från foster till ungdomsmedicin är genomgående av hög kvalitet.

Kunskaper från landets expertis

Texten är modern och i de flesta fall väl avvägd till omfattningen. Läsaren som önskar mer information hänvisas till bra, aktuell litteratur. Redaktionen har på ett förträffligt sätt sammanfört moderna kunskaper från expertis i landet.

För såväl primärvård som slutenvård

»Barnmedicin» är efterlängtd och uppfyller alla förväntningar som kan ställas på en modern svensk lärobok i pediatrik; en självklar rekommendation för alla som arbetar med barn från primärvård till slutenvård.

Förhoppningsvis är »Barnmedicin» en framtida boktradition med återkommande upplagor. •

Läsvärd bok om karcinogener

Juliet Parsonnet, ed. **Microbes and malignancy. Infection as a cause of human cancers**. 465 sidor. New York-Oxford: University Press, 1999. ISBN 0-19-510401-3.

Recensent: Torkel Wadström, professor, institutionen för infektionssjukdomar och medicinsk mikrobiologi, Lunds universitet.

Juliet Parsonnet är en ung medicinsk epidemiolog vid Stanford-universitetet, som i ett par pionjärböcker tagit fram de väsentligaste bevisen inför WHO-mötet i Lyon i augusti 1994, där *Helicobacter* kom att identifieras som en första klassens karcinogen. Hon har i senare arbeten konsekvent fortsatt att vara ledande inom detta forskningsfält. Det är därför med stor spänning man öppnar denna volym.

Hur virus, bakterier och parasiter orsakar cancer

I sammanlagt 16 kapitel behandlar på ett mycket balanserat sätt ledande forskare inom olika fält följande temata: mikrob-värderelationer vid kroniska infektioner, viral onkogenes, immunosuppression, infektion och cancer. I andra kapitel summeras hur papillomvirus inducerar cancer, EB-virus och andra virus lymfom, sarkom, hepatit B och levercancer. I bokens senare del behandlas på drygt 100 sidor mycket vederhäftigt och »up to date» induktion av levercancer vid schistosomiasis, leverflundra-infektionen, och hur *H. pylori* inducerar olika former av magsäckstumörer och MALT-lymfom.

Kapitel 15 är därmed kanske bokens verkliga höjdpunkt. I slutet av kapitlet diskuteras relationen mellan tjocktarmsfloran, kolit och koloncancer, ett område i stark forskningsexpansion efter upptäckten att vissa nya galltoleranta *Helicobacter* inducerar svår kolit hos tamariner och andra halvapor och nyligen experimentellt liknande tillstånd hos laboratoriemöss med specifika immundefekter.

För intresserade inom många specialiteter

Sammanfattningsvis är detta en synnerligen intressant och läsvärd bok för ▶

ANNONS

specialister och specialintresserade inom olika fält – gastroenterologi, gynekologi, onkologi, medicinsk mikrobiologi är några exempel. •

Aktivt lyssnande komplement till biomedicinska kunskaper

Eli Berg. *Ser du meg, doktor? Patienten fra objekt til subjekt.* 109 sidor. Oslo: Emilia, 1999. ISBN 82-7419-046-7.

Recensent: Olle Hellström, distriktsläkare, Vansbro.

Så har det kommit ännu en bok som vittnar om den nytta läkare kan ha av att komplettera sin biomedicinska utbildning. Och fler böcker av liknande slag kommer säkert. Eli Berg redogör nämligen för sina erfarenheter, känslan av misslyckanden och glädjen när nya möjligheter visar sig, på ett så inspirerande sätt att kanske många andra allmänläkare kommer att söka bekräftelse på sina ordlösa erfarenheter genom att skriva böcker.

Levande berättelser om vardagliga möten

Det verkar finnas en god berättartradition i just Norge. I ljuset av många korta och kärnfulla, levande berättelser om vardagliga mötesituationer mellan författaren och hennes hjälpsökande samtalspartner framstår också det hart när otroliga som rimligt.

Vi får veta att en 40-årig kvinna med skräck för bröstcancer blir frisk på ett enda samtal och hur en man på ungefär samma sätt avvecklar sin mångåriga astma. Och detta bara för att en läkare, i stället för att ställa frågor, utreda och betrakta symtom som sjukdomar, ser sina patienter som unika personer och visar sig beredd att lyssna till deras berättelser.

Ifrågasätter sina egna kunskaper

Eli Berg utför dock inga mirakel. Hon redogör i boken för sin mångåriga vanda inför egna tillkortakommanden. I stället för att försöka finna mening i sin

hotfullt osammanhängande tillvaro genom att tillskriva sina patientmöten ännu mer av de biomedicinska meningsstrukturer som hon fått med sig under sin utbildning, visar hon mod att i tillämpliga situationer ifrågasätta sin kunskapsbas. Precis som många av hennes patienter inspireras att göra »kaster hun seg ut på de sytti tusen favners dyp og blir en selvstendig bildende kunstner».

Aktiv lyssnare

För det är konstverk hennes läsare får ta del av. Hon får mig att tänka på psykospsykoterapeuten Barbro Sandin som lät en av sina svårt sjuka patienter bo hemma hos sig och sin familj för att hon skulle kunna hjälpa honom bättre och samtidigt fördjupa sina färdigheter och sin kunskap som terapeut.

Eli Berg gjorde en resa med en av sina svårt sjuka patienter, en man med en starkt förvirrad bild av sig själv och som lät sin kvävda mänskliga potential ta sig uttryck i det läkekonsten kallar astma. Genom att analysera fyrtio ljudkassetter med totalt 60 timmar av bandade berättelser från återupplevda barn- och ungdomsmiljöer på plats kunde författaren se tydliga samband mellan den våldskultur i vilken »Birger» format sin person-världrelation och de tankemässiga och kroppsliga uttryck den sedan tog sig. Som aktiv lyssnare förlöser hon också hopp och får Birger som unik person att frige och fullfölja sitt personliga mönster av fängslade möjligheter.

Det som gör Eli Bergs bok till konst är bl a hennes förmåga att göra sina berättelser – tämligen vanliga vardagserfarenheter – till lovande, vackra, innebördsmättade och trovärdiga bilder av situationer som vi alla känner igen. Hennes möten inspirerar till efterföljd. De skänker hopp. Medicinen som kunskapsfält kommer en dag att kunna erbjuda läkare under utbildning att utveckla sådana tankeinstrument som gör dem i stånd att möta sökande människor så att båda parter återfinner sig själva!

På något sätt, kanske genom att de kortfattade berättelserna är oavslutade, lämnar man som läsare gärna det partikulära och undrar över det allmängiltiga i dem.

Erbjuder trepartssamtal

Att Anna och många andra blev fria från sina presenterade besvär faller snart i glömska. Det som finns kvar är undran och förundran av olika slag, be-

undran också. Tänk att komma på att säga: »Det är jag som har problem i situationen, inte du, och därför föreslår jag att vi tar hjälp av psykolog», när patienten tvekar inför tanken att själen skulle vara involverad i upplevd fysisk sjukdom! Just den turneringen i dialogen bidrog säkert till att 28 av de 30 patienter som hon erbjöd trepartssamtal accepterade att samtala tillsammans med henne och en manlig psykolog. Det är om dessa dialoger på tremanhand och utfallen av dem som merparten av boken handlar.

Patienten deltagare i ett samarbetsprojekt

Kanske det mest centrala i bokens text är det faktum att författaren ser sina patienter, inte som instanser av en grupp representanter för olika diagnostiserbara tillstånd, utan som deltagare i olika samarbetsprojekt, där nyckeln till sökt förståelse kan finnas i den unika patientens berättelse. När en person presenterar sig som känslomässigt engagerad i bilden av text en omfattande drunkningskatastrof, kan man ana att den egna latent, autentiskt fruktade och otänkbara undergången hålls på avstånd genom engagemanget i något emotionellt kraftfullt som faktiskt hänt, dvs det tänkbara.

Det finns kanske inte lika stora skäl att försöka förstå en uppgiven partikulär episod i en livsberättelse i ljuset av det förflutna som att i presenterad händelses förlängning se ett försök att hålla en otänkbar och därmed fruktad framtid utanför medvetandet.

Förlösande för teoritrogna

Det faller sig avslutningsvis helt naturligt att Eli Berg fastnat för Emmanuel Lévinas och hans filosofi om innebörden i att möta den Andres blick. Att som biomedicinskt skolad läkare möta en sökande unik medmänniska utan trygga fördomar om henne som typ är att möta kaos. Att öppet möta Eli Bergs text utan vägledning för hur dess innebörd ska struktureras är löftesrikt och för naturvetenskapligt teoritrogna också glatt förvirrande och förlösande. Hennes projekt ska fullföljas i akademisk form står det i baksidestexten.

Mätte hon undgå att låta sin litterära och praktiskt inspirativa talang fångas av sådana kulturella och kunskapsproduktiva sammanhang som ofta har en tendens att objektivisera också »allt möjligt» för att undgå upplösning! •